

DOF - Dansk Ornitologisk Forening



Stormsvalerne kommer med vestenvinden

HAANING I FELTEN Vi oplever lige nu et vejrskifte, hvor svage østlige og sydlige vinde er skiftet ud med sydvesten- og vestenvind med op til kulingstyrke. Førstedagen var god på den jyske vestkyst med en del sodfarvede skråper, kjoever et par thorshøns samt ikke mindst stormsvaler. Andendagen, i dag, virker stille, men der er lovet høje vindstyrker til aften. Nu må vi se, hvad der sker. Der gemmer sig mange feltbestemmelsesmæssige udfordringer på havet. Et par af dem er at kende forskel på lille- og stor stormsvale. Hvordan oplever man dem i hård vind og med skumsprøjt om ørene? Læs med her og bliv klar til havobsen.

Stormsvalerne udgør tit en af havobsens absolutte højdepunkter, men observationsbetingelserne vanskeliggør ofte bestemmelsen af dem, da de er små fugle på et store hav. Ofte ser blot en observatør en forbitrækkende stormsvale, selvom mange andre observatører er til stede, og desværre er det ikke sjældent, at man bliver nødt til at lade en observation af en stormsvale "gå" som ubestemt, da obsbetingelserne ikke har været tilstrækkeligt gode.

Observationstiden af den enkelte fugl er afgørende, og det er vigtigt at få styr på fuglens proportioner samt ikke mindst flugtmåde, der er meget forskellig de to arter imellem.

Heldigvis kan man få storslåede oplevelser med stormsvaler. Nogle kan opleves trække i strandkanten, andre raster i læ af moler eller endda i havnebassiner.

De bedste lokaliteter til at opleve stormsvaler findes langs den jyske vestkyst, hvor Blåvandshuk og nærliggende Vejers Strand er helt i særklasse. Her har hele den vestjyske kyststrækning fungeret som opsamling, og ved hårde vinde fra sydvest koncentrerer de her med imponerende dagstotaler på omkring 250 Store Stormsvaler. Normalen for de enkelte havfuglelokaliteter (også Blåvandshuk) er imidlertid kun få fugle, hvor ti eksemplarer udgør en god dag.

Det er ikke givet, at man ser stormsvaler bare fordi det blæser, og mange gange kan man opleve, at stormsvalerykket først kommer sidst på dagen. Stormsvaler stiller store krav til korrekt bestemmelse gennem tålmodighed og selvkritik!

Lille stormsvale er en meget fåtallig - og altid eftertragtet art. Den ses meget sporadisk og meget sjældent i forhold til stor stormsvale. Dagsrekorden er imponerende 22 den 21. september ved Blåvandshuk.

Begge arter ses typisk i perioden september til medio november, men der er tillige enkelte såvel sommer- som vinterfund.

Stor Stormsvale yngler i Skotland, i Norge og på Færøerne og i Island samt langs Nordamerikas øst- og vestkyster.

Lille Stormsvale yngler i Irland og Storbritannien, i Norge, i Island, på Færøerne og i Middelhavet.

Flugtmåde og jizz er to forhold, der hænger sammen, men som kun vanskeligt kan vurderes ud fra stillfotos eller farvetavler i felthåndbøgerne. Nøglen er at komme ud i felten og opleve dem på havobsen og opbygge erfaring. Med mindre man er usædvanlig heldig, ser man adskillige store stormsvaler, inden man ser lille stormsvale. Man opbygger derved så at sige et billede i hjernebarken af stor stormsvales flugtmåde og jizz. Når det så sker, at en lille stormsvale behager synsfeltet, vil der for de fleste være tale om en aha-oplevelse da forskellene mellem de to, under normale omstændigheder, er ret stor.

Stor stormsvales flugtmåde er karakteristisk idet de på let sænkede vinger tager 3-4 hurtige men ret dybe vingeslag afløst af skråpeagtige glid, hvor flugtreningen ofte ændres med små kast til siderne. Flugtmåden er urolig og ikke så direkte, som man ser det hos lille stormsvale. Et eksempel på stor stormsvales flugtmåde ses [her](#).

Glideflugten giver et karakteristisk jizz, der er meget forskelligt fra lille stormsvale, da vingeforkanten er tydeligt vinklet. Det giver et lang- og spidsvinget indtryk. Mange gange oplever man dem fouragere ved at de tripper med benene på havoverfladen, mens de fanger ting med næbbet. Hvis de begynder på dette, kan det tage lang tid, før de har passeret obsposten. Glideflugten, i forbindelse med fouragering, foregår meget lavt over havoverflade, og man får næsten et indtryk af, at maven akkurat snitter vandet.

Lille stormsvale har en målrettet flugtmåde, der foregår lavt i bølgedalene i meget højt tempo, og som kan sammenlignes med en flaksende flagermuseflugt. Flugtmådens retlinethed kan skabe associationer til alkefugleflugt. Hvis lille stormsvale benytter sig af glid, er de korte og få. Et eksempel på lille stormsvales flugtmåde ses [her](#).

Ydermere er lille stormsvale kompakt i formen, og man får aldrig indtryk af lange spidse vinger. Knækket i forvingen er svagt, og vingespiden virker mere rundet, hvorfor vingerne virker korte og ganske brede.

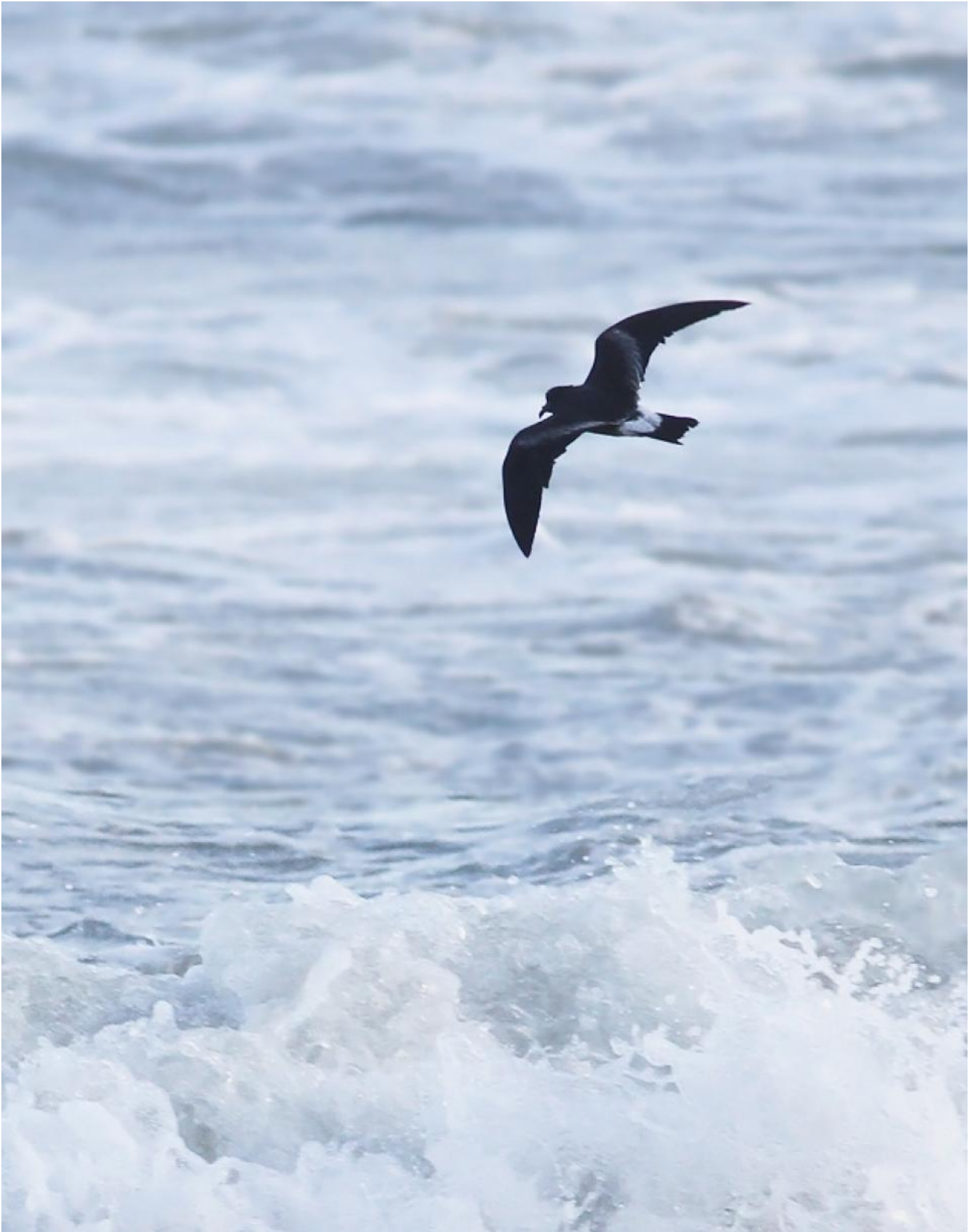
Vejrforholdene er i høj grad afgørende for, hvor meget man ser på fuglene. Stærkt sollys, skyer der kaster skygge på dele af havet, totalt overskyet, varmeklimmer m.m. er forhold, der ofte er gældende på en havobs.

Jeg har været ude for, at Store Stormsvaler, i lang tid, har været helt sorte med brede hvide overgumpe, indtil den rigtige solstråle faldt på fuglen, og afslørede fuglenes rigtige farver og øvrige karakterer. For uerfarne observatører kan man hurtigt tro, at der er lille stormsvale i scopefeltet, men man bør give fuglen tid, og vente til man er helt sikker. Derfor er det vigtigt at studere og supplere med fuglens proportioner og flugtmåde, hvis vejrforholdene driller med lys og skygge.

Begge stormsvaler er små mørke fugle, der aldrig fylder meget på et stort hav. På trods af at stor stormsvale er ca. 25 % større end lille stormsvale, kan det ikke anbefales at bruge som egentligt bestemmelseskriterium på en havobs. Der skal dragtkarakterer, flugtmåde og jizz til.



Stor stormsvale, Vejers Strand den 10. oktober 2011. Bemærk lange vinklede vinger, kløftet hale og det lyse diagonalbånd på overvingerne. Foto: Henrik Brandt.



Stor stormsvale, Roshage den 8. oktober 2011. Et eksempel på et slidt individ, hvor halekøften ikke ses. Bemærk også at de lyse diagonalbånd i overvingerne virker svagere i denne belysning i forhold til på billedet ovenfor. Foto: Søren Kristoffersen.

Er lyset godt, ses ret tydeligt, at Stor Stormsvaler virker støvet gråbrun på kroppen, og vingedækfjerene har en god kontrast til sortagtige svingfjer og hale. Halen er ganske lang med en som regel tydelig kløft. På større afstande ses kløften imidlertid ikke, og på slidte fugle vil den heller ikke være så udtalt (eller helt mangle). Skulderfjerene og de inderste store dækfjer er grålige eller hvidlige, og fremstår som et lyst diagonalbånd på overvingen. Dette er en sikker karakter mellem de to arter, og er som regel tydeligt under de fleste observationsforhold. Hvor lyst det fremstår, varierer en del alt efter slid, og på visse individer kan det være ret svært at se. På overgumpen ses et hvidt bånd, der næsten altid vil være en tydelig karakter. På afstande er det svært at afgøre formen på det hvide, og vil blot fremstå som en tydelig hvid klat, men ses fuglen tæt på, kan man konstatere, at den som regel er hestesko- eller ligefrem V-formet ofte med en svag mørkere midtstribe. Sjældent ses individer, der har overvejende mørk overgump højst med lidt hvidt i gumpsiderne, men de forekommer. I øvrigt er udbredelsen af overgumpen indimellem underdrevet i litteraturen, da man faktisk oftest ser, at den hos Stor Stormsvaler når helt ned, og runder på undergumpssiderne. Undervingerne har ingen hvide tegninger, men i godt lys får de ofte et lysere gråagtigt, eller sølvfarvet skær, som man opfatter i korte glimt.

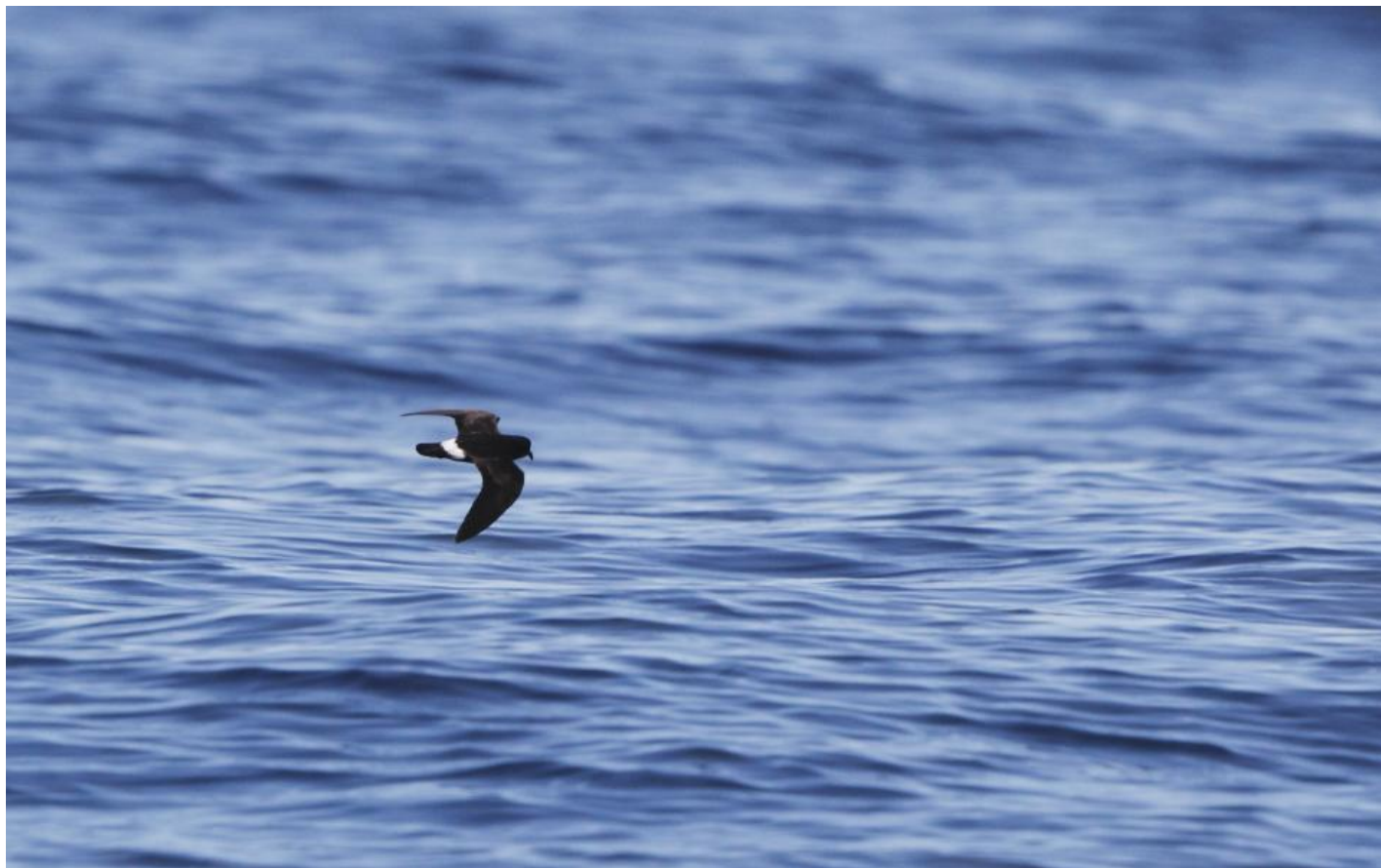


Stor stormsvaler, Roshage den 7. oktober 2011. Bemærk det grålige skær man kan ane i undervingerne samt at den hvide overgumpstegning fortsætter ned på gumpsiderne. Foto: Thorkild Brandt.

Lille Stormsvaler er meget mørk. Den vil under alle omstændigheder virke sortagtig med en påfaldende bred hvid overgump. Der ses således aldrig en egentlig oversidekontrast fra dækfjer til svingfjer, som det opleves på stor stormsvaler. På undervingen gemmer den en diagnostisk feltkarakter, idet de store undervingedækfjer er hvide, og fremstår som et hvidt bånd. Dette ses som regel, når observationsforholdene er gode men mest i glimt på grund

af de meget hurtige vingeslag og den lave flugt i bølgerne. Det er en karakter, der skal kigges målrettet efter for at få den at se.

Halen er lige afskåret, og overgumpen er bred, hvid og let buet. Den når tydeligt ned på undergumpssiderne.



Lille stormsvale, Portugal august 2016. Bemærk lille stormsvales mørke og kompakte indtryk og sammenlign karakterer med billeder af stor stormsvales overside ovenfor. Foto: Helge Sørensen.



Lille stormsvale, Portugal, august 2016. Bemærk igen de kompakte proportioner, halen uden kløft samt, ikke mindst, den hvide streg i undervingen. Foto: Helge Sørensen.



Lille stormsvale, Portugal, august 2016. Når lyset falder rigtigt er den hvide tegning i lille stormsvales undervinge meget påfaldende. Foto: Helge Sørensen.

Tak til Helge Sørensen, Søren Kristoffersen, Henrik Brandt og Thorkild Brandt for udlån af billeder.



Dato:
29. 09. 2016



Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen



Fotos af:
Henrik Brandt
Søren Kristoffersen
Thorkild Brandt
Helge Sørensen



Emner:
FELTBESTEMMELSE



Tags:
FELTBESTEMMELSE, HAVOBS, LILLE STORMSVALE, STOR STORMSVALE, STORMSVALE